

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการประเมินการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 37 คน แบบสอบถามครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 74 คน และแบบทดสอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อม จำนวน 244 คน ผู้ศึกษาได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา
 - 2.1 ประเมินสถานะแวดล้อม
 - 2.2 ประเมินปัจจัยเบื้องต้น
3. การบริหารหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา
 - 3.1 ประเมินกระบวนการ
 - 3.2 ประเมินการบริหารหลักสูตร
4. ประเมินผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา
5. ปัญหาและอุปสรรค

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะสถานภาพทั่วไปของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะคา และครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นข้อมูลเกี่ยวกับอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน วุฒิการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร โรงเรียน จำแนกตาม อายุ ประสบการณ์ในการบริหาร
ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

สถานภาพทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
31 - 40 ปี	2	5.41
41 - 50 ปี	13	35.13
51 ปีขึ้นไป	22	59.40
รวม	37	100
ประสบการณ์ในการบริหาร		
ต่ำกว่า 10 ปี	1	2.70
11 - 20 ปี	9	24.32
21 - 30 ปี	22	59.46
31 - 40 ปี	5	13.52
รวม	37	100
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4	10.81
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	31	83.78
ปริญญาโท	2	5.41
รวม	37	100
ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน		
ครูใหญ่	10	27.03
อาจารย์ใหญ่	21	56.76
ผู้อำนวยการ โรงเรียน	6	16.21
รวม	37	100

จากตาราง 2 สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีอายุในช่วง 41 - 50 ปี (35.13%) มีอายุอยู่ในช่วง 31 - 40 ปี (5.41%)

2. ประสบการณ์ในการบริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนอยู่ในช่วง 21 - 30 ปี (54.46%) อยู่ในช่วง 11 - 20 ปี (24 - 32%) อยู่ในช่วง 31 - 40 (13.52%) และต่ำกว่า 10 ปี (2.70%) ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่นและรับย้ายมาจากต่างอำเภอ

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

ผู้บริหารโรงเรียน ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี (83.78%) รองลงมาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (10.81%) และระดับปริญญาโท (5.41%)

4. ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

ผู้บริหารโรงเรียน ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นอาจารย์ใหญ่ (56.76%) มีตำแหน่งเป็นครูใหญ่ (27.05%) มีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน 16.21%

ตำแหน่งหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนขึ้นอยู่กับปริมาณงาน การทำผลงานทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนแต่ละโรงเรียน

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการสอน ระดับการศึกษาสูงสุด และตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน

สถานภาพทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
31 - 40 ปี	10	13.51
41 - 50 ปี	57	77.03
51 ปีขึ้นไป	7	9.46
รวม	74	100
ประสบการณ์ในการบริหาร		
11 - 20 ปี	16	21.62
21 - 30 ปี	52	70.27
31 - 40 ปี	6	8.11
รวม	74	100
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4	5.41
ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	70	94.59
รวม	74	100
ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน		
อาจารย์ 1	5	6.76
อาจารย์ 2	68	91.81
อาจารย์ 3	1	1.35
รวม	74	100

จากตาราง 3 สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1. ครูผู้สอน ส่วนใหญ่มีอายุ 41 - 50 ปี (77.03%) มีอายุในช่วง 31 - 40 ปี (13.51%) และ 51 ปีขึ้นไป (9.46%) ที่เป็นเช่นนี้ เพราะครูผู้สอนจะย้ายมาจากต่างอำเภอ และต่างจังหวัด
2. ประสบการณ์ในการสอน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 21 - 30 ปี (70.24%) อยู่ในช่วง 11 - 20 ปี (21.62%) และอยู่ในช่วง 31 - 40 ปี (8.11%)
3. ระดับการศึกษาสูงสุด
ครูผู้สอนส่วนใหญ่ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี (97.59%) และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (5.41%)
4. ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน
ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีตำแหน่งหน้าที่เป็นอาจารย์ 2 (91.89%) เป็นอาจารย์ 1 (6.76%) และเป็นอาจารย์ 3 (1.35%) ตำแหน่งหน้าที่ปฏิบัติงานของครูผู้สอนขึ้นอยู่กับการพัฒนางานจัดการเรียนการสอนและการจัดทำผลงานทางวิชาการ

การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

การประเมินการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอเกาะคา จำนวน 37 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีสภาพพื้นที่แตกต่างกันตามสภาพเส้นทางคมนาคม การติดต่อ โดยแบ่งเป็น 6 กลุ่มโรงเรียน แต่ละโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกัน โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหามลภาวะทางสิ่งแวดล้อม แต่มีบางโรงเรียนอยู่ใกล้เคียงกับแม่น้ำ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถาน และป่าละเมาะ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมด้วย ในการประเมินการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้ประเมินทั้งผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ประเมินสภาพแวดล้อม
2. ประเมินปัจจัยเบื้องต้น

1. ประเมินสถานะแวดล้อม

ตารางที่ 4 ค่าการประเมินสถานะแวดล้อมของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

กิจกรรมที่ปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติจริง	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.
สภาพแวดล้อมโรงเรียนและชุมชน		
1. จัดบริเวณ โรงเรียนให้สะอาดร่มรื่นและสวยงาม	3.59	1.33
2. อาคารเรียน อาคารประกอบ มีความสะอาด ปลอดภัยและ เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษา	3.97	1.34
3. ชุมชนให้การสนับสนุนในการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมใน โรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.43	1.16
4. โรงเรียนประสานความร่วมมือกับชุมชน เพื่อพัฒนาการจัด การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.65	1.16
นโยบาย มาตรการ หลักสูตร		
1. โรงเรียนน่านโยบาย มาตรการ ของหน่วยงานต้นสังกัดมา ดำเนินการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อม ศึกษา	2.66	1.02
2. โรงเรียนมีแนวปฏิบัติการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาตาม นโยบาย มาตรการ ที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด	2.89	1.21
3. โรงเรียนดำเนินการตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมศึกษา และ จัดทำรายงานการดำเนินงาน ตามนโยบายและมาตรการของ หน่วยงานต้นสังกัด	2.65	0.97
4. โรงเรียนมีเอกสารหลักสูตร และนำหลักสูตรไปวิเคราะห์ เนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา	2.86	1.18
5. โรงเรียนปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาให้ เหมาะสมกับนักเรียนและสภาพท้องถิ่น	3.05	0.98
6. โรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนาและอนุรักษ์เพื่อสนับสนุนการเรียน การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.65	1.11
ค่าเฉลี่ย	2.96	1.21

จากตาราง 4 พบว่าค่าการประเมินสภาวะแวดล้อมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอเกาะลา มีความเหมาะสมอยู่ใน 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และ ระดับน้อย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สภาพแวดล้อมโรงเรียนและชุมชน มีกิจกรรมที่ปฏิบัติ มีอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 รายการ เรียงตามลำดับ คือ โรงเรียนมีอาคารเรียน อาคารประกอบ ที่สะอาด ปลอดภัย และเหมาะสม กับการใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ($\bar{X} = 3.97$) การจัดบริเวณ โรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น ($\bar{X} = 3.59$) ส่วนการสนับสนุนจากชุมชนในการจัดสภาพแวดล้อม โรงเรียนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.43$)

นโยบาย มาตรการ และหลักสูตร มีกิจกรรมปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการ ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร สิ่งแวดล้อมศึกษาให้เหมาะกับนักเรียนและสภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.05$) รอง ลงมาโรงเรียนมีแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาดมนโยบาย มาตรการที่หน่วยงาน ต้นสังกัดกำหนด ($\bar{X} = 2.89$) และสุดท้ายคือ การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมศึกษา พร้อมทั้งจัดทำรายงานตามนโยบายและมาตรการของหน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{X} = 2.65$)

ผลการประเมิน โดยภาพรวมเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$) และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.21)

โดยภาพรวม ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้านการดูแลรักษาความสะอาด ความปลอดภัยในอาคารเรียน บริเวณโรงเรียน และจัดบริเวณโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น โดยมอบ หมายให้คณะครู นักการภารโรง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณ โรงเรียน อาคารเรียน ในด้านการปฏิบัติงานแต่ละโรงเรียนจะแตกต่างกันไป ย่อมขึ้นอยู่กับ การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนในท้องถิ่น สำหรับด้านนโยบาย มาตรการและหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เห็นความสำคัญในการ พัฒนาหลักสูตร โดยสนับสนุนให้ครูผู้สอนพัฒนาหลักสูตร เช่น จัดรวมกลุ่มดำเนินงานในระดับ กลุ่มโรงเรียน จัดทำสื่อ การปรับเนื้อหาและกิจกรรมตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตร และเกณฑ์ มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน ในการปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าว ให้ประสบผลยิ่งขึ้นอยู่กับการควบคุม กำกับ ติดตามของหน่วยงานต้นสังกัด หรือระดับความรู้ ความเข้าใจของครูผู้สอนที่มีต่อ นโยบาย มาตรการและหลักสูตรนั้น ๆ

ตารางที่ 5 ค่าประเมินด้านสภาวะแวดล้อมของครูผู้สอนกลุ่มประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 และ 6 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

กิจกรรมที่ปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติจริง	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.
สภาพแวดล้อมโรงเรียนและชุมชน		
1. โรงเรียนจัดแหล่งความรู้ให้เอื้อต่อการเรียนการสอนและการปฏิบัติ ในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.57	0.89
2. ความร่วมมือของบุคลากรในการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับชุมชน	2.73	1.14
3. การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น/แหล่งความรู้ในชุมชน มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.43	1.23
นโยบาย มาตรการ หลักสูตร		
1. ศึกษานโยบาย และแนวปฏิบัติของหน่วยงานต้นสังกัดและนำไปดำเนินการตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.34	0.96
2. การนำนโยบาย และมาตรการมาชี้แจงให้ครูผู้สอนนำไปปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.65	1.02
3. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.67	1.05
4. มีการสร้างหรือปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมกับนักเรียนและความต้องการของท้องถิ่น	2.10	0.97
5. มีการศึกษาหลักสูตรการวิเคราะห์หลักสูตร นำเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา และจุดประสงค์ไปจัดทำกำหนดการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	2.77	1.18
6. มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรที่สร้างหรือปรับปรุงขึ้น แล้วนำผลประเมิน ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.49	1.24
ค่าเฉลี่ย	2.53	1.10

จากตาราง 5 พบว่า ค่าประเมินสภาวะแวดล้อมของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะคา มีความเหมาะสม 2 ระดับ คือ ระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สภาพแวดล้อมโรงเรียนและชุมชน มีกิจกรรมที่ปฏิบัติมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนในการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ พัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.73$) รองลงมาเป็นการจัดแหล่งความรู้ให้เอื้อต่อการเรียนการสอน และการปฏิบัติกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา ($\bar{X} = 2.57$) ส่วนการใช้ภูมิปัญญา/แหล่งความรู้ในชุมชนมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.43$)

นโยบาย มาตรการ และหลักสูตร มีกิจกรรมที่ปฏิบัติ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง คือ การศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร นำเนื้อหาและจุดประสงค์ สิ่งแวดล้อมศึกษาไปจัดทำกำหนดการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ($\bar{X} = 2.77$) รองลงมา มีการจัดกิจกรรมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ($\bar{X} = 2.67$) ส่วนการศึกษานโยบายและแนวปฏิบัติของหน่วยงานต้นสังกัด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.34$)

ผลการประเมินโดยภาพรวมเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.53$) และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = 1.10$)

โดยภาพรวม ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ส่วนใหญ่เห็นความสำคัญในความร่วมมือของบุคลากร ทั้งในโรงเรียนและชุมชนที่ปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แต่ในทางปฏิบัติ การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันจะขึ้นอยู่กับเวลาและโอกาสของครูผู้สอนและการประสานงานของผู้บริหารโรงเรียน สำหรับการให้แหล่งความรู้ในท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ครูผู้สอนปฏิบัติได้น้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะขาดการสำรวจและศึกษาสภาพปัญหาสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น และขัดแย้งกับการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ให้ครูผู้สอนใช้แหล่งความรู้ที่ใกล้ตัวให้มากที่สุด สำหรับด้านนโยบาย มาตรการ และหลักสูตร ครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการวิเคราะห์หลักสูตร และนำเนื้อหาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาไปจัดทำกำหนดการสอน และแผนการสอน แต่ในทางปฏิบัติครูผู้สอนจะยึดเนื้อหาตามหลักสูตร และหนังสือเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะครูผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร

การประเมินการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านสภาวะแวดล้อมจากความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะคา พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและ

ครูผู้สอน มีความเห็นแตกต่างกัน ในด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะให้ความสำคัญของการจัดบริเวณโรงเรียน อาคารสถานที่ให้ร่มรื่น สวยงาม แต่ครูผู้สอน จะให้ความสำคัญในการให้บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนเน้นด้าน วัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรมให้มีสภาพดี มั่นคง สวยงาม แต่ครูผู้สอนจะเน้นด้านการใช้ประโยชน์ต่อการ จัดการเรียนการสอน และการเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนได้ปฏิบัติ สำหรับด้านการปรับปรุง/ พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ทั้งผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนมีความเห็นขัดแย้งกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ร่วมวางแผนการปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตร สิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามนโยบาย มาตรการของหน่วยงานต้นสังกัด แต่ครูผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติการปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ในการปฏิบัติอาจจัดทำได้น้อย อาจเป็น เพราะมีปัจจัยด้านอื่น ๆ มาประกอบ และขาดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร

2.2 ปัจจัยเบื้องต้น

ตารางที่ 6 ค่าประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ของผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอเกาะคา

กิจกรรมที่ปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติจริง	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.
พฤติกรรมการสอนของครู		
1. สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น	2.57	1.36
2. การจัดเตรียมการสอนของครูผู้สอน มีองค์ประกอบครบถ้วน และสัมพันธ์สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร	2.27	1.11
3. มีการนำเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสม ไปจัดกิจกรรมการเรียน การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.59	1.06
4. สนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึด ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้สอดคล้องกับความสนใจ และสภาพ จริงของผู้เรียน	2.70	1.13
5. สนับสนุนให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อการเรียน การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.70	1.02
6. ครูผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษา	2.54	1.01
7. ครูผู้สอนนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.41	1.19
ค่าเฉลี่ย	2.54	1.11

จากตาราง 6 พบว่า ค่าการประเมินปัจจัยเบื้องต้นของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาอำเภอเกาะคา มีความเหมาะสมอยู่ใน 2 ระดับ คือ ระดับปานกลาง และระดับน้อย
โดยมีรายละเอียด ดังนี้

พฤติกรรมการสอนของครู ผู้บริหาร โรงเรียนมีการสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรม
โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีค่าเท่ากันกับการสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อ
การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.70$) การ

สนับสนุนให้ครูผู้สอนมีการจัดเตรียมการสอนที่มีองค์ประกอบครบถ้วน และสัมพันธ์สอดคล้องกับจุดประสงค์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.27$)

ผลการประเมิน โดยภาพรวม ปัจจัยเบื้องต้นของผู้บริหาร โรงเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.10)

โดยภาพรวม ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญและสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนถึงแวดล้อมศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องในระดับนโยบายแต่ในทางปฏิบัติแล้วครูผู้สอนได้ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย เพราะมีปัจจัยอื่น ๆ มาประกอบ เช่น เวลา ความพร้อมด้านงบประมาณ ความรู้ ความเข้าใจ และความตั้งใจส่วนการเตรียมการสอนของครูให้มีองค์ประกอบครบถ้วนและสัมพันธ์สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอนนั้นผู้บริหารให้ความเห็นว่า ครูผู้สอนปฏิบัติได้น้อย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผู้บริหาร โรงเรียน ไม่ได้ใช้วิจารณญาณอย่างลึกซึ้ง และใช้เวลาพอเพียงในการพิจารณาพิเคราะห์ก็ได้

ตารางที่ 7 ค่าประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

กิจกรรมที่ปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติจริง	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.
พฤติกรรมการสอนของครู		
1. มีการเตรียมการสอน โดยการจัดทำแผนการสอนที่มีองค์ประกอบครบถ้วน สัมพันธ์ สอดคล้องกับหลักสูตร สิ่งแวดล้อมศึกษา	2.70	1.12
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาให้เชื่อมโยงกับสภาพชุมชน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2.85	1.07
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยเน้นกระบวนการและการทำงานร่วมกัน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้	2.24	1.08
4. มีการผลิตสื่อและใช้สื่ออุปกรณ์อย่างหลากหลาย ประกอบการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน	1.95	1.22
5. มีการศึกษาเทคนิค/วิธีการสอนที่หลากหลายและใช้เทคนิควิธีการที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.41	1.03
6. สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ อย่างมีความสุข และเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.49	0.84
7. มีการวัดและประเมินผลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.39	1.09
8. มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่ดีและฝึกตนเอง ในการรักษาสภาพแวดล้อมจนเป็นนิสัย	2.27	1.29
ค่าเฉลี่ย	2.41	1.13

จากตาราง 7 พบว่า ค่าประเมินปัจจัยเบื้องต้นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 มีความเหมาะสมอยู่ใน 2 ระดับ คือ ระดับปานกลางและระดับน้อย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

พฤติกรรมการสอนของครู ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ให้เชื่อมโยงกับสภาพชุมชน ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.85$) รองลงมา การจัดทำแผนการสอนที่มีองค์ประกอบครบถ้วน สัมพันธ์กัน และสอดคล้องกับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ($\bar{X} = 2.70$) ส่วนการผลิตสื่อและใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.95$)

ผลการประเมินโดยภาพรวม ปัจจัยเบื้องต้นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.41$) และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.13)

โดยภาพรวม ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เห็นความสำคัญการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาให้เชื่อมโยงกับสภาพชุมชน ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม แต่ในทางปฏิบัติ ครูผู้สอนปฏิบัติได้น้อย เพราะส่วนใหญ่ยึดตามเนื้อหาหนังสือเรียน ในการปฏิบัติตามหลักการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาได้เน้นให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความเชื่อมโยงกัน โดยมีการศึกษาสภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การแก้ปัญหา โดยใช้ทักษะกระบวนการสร้างนิสัย ส่วนการจัดทำแผนการสอนให้มีองค์ประกอบครบถ้วน สัมพันธ์กัน และสอดคล้องกัน หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ครูผู้สอนเห็นความสำคัญของการจัดทำแผนการสอน แต่ในทางปฏิบัติ ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอนไม่ครบตามขั้นตอน ส่วนมากใช้แผนการสอนที่มีอยู่เดิม มีการปรับปรุงองค์ประกอบบางส่วน เพื่อส่งให้ผู้บริหารตรวจ สำหรับด้านการผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอนปฏิบัติได้น้อย อาจเป็นเพราะครูผู้สอนขาดการสำรวจสื่อที่มีอยู่แล้วไม่ได้นำมาใช้ประกอบการสอน ขาดงบประมาณและเวลาในการจัดทำสื่อ

ในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครู ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความเห็นขัดแย้งกัน ในด้านการจัดทำแผนการสอนที่มีองค์ประกอบครบถ้วนและสอดคล้องกับจุดประสงค์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ตรวจบันทึกการสอน เห็นความบกพร่องการจัดทำแผนการสอนของครูผู้สอน ในการจัดทำแผนการสอนของครูผู้สอน ตามสภาพที่เป็นจริง จะใช้แผนการสอนที่มีอยู่เดิมจากการจัดทำร่วมกัน ระดับกลุ่มโรงเรียน ระดับอำเภอ และนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอน แต่ในทางปฏิบัติการจัดทำแผนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดทำแผนการสอน แต่จะ

สอนไม่ตรงกันกับที่บันทึกไว้ ซึ่งเป็นปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ส่วนด้านการผลิตสื่อการสอน การใช้สื่อ อุปกรณ์ประกอบการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ นั้น ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเห็นขัดแย้งกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้สนับสนุนการจัดทำสื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน บางส่วนจัดซื้อโดยงบประมาณ สื่อที่ได้จะเป็นสื่อสำเร็จรูป เช่น แผนภูมิ แผนภาพ หนังสือประกอบการเรียน และนำไปใช้ประกอบการสอนได้หลายวิชา แต่ครูผู้สอนจะเน้นสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนของแต่ละวิชาตามที่กำหนดไว้ในคู่มือการสอน จึงทำให้สื่อการสอนในด้านสิ่งแวดล้อมมีไม่เพียงพอ

3. การบริหารหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา

ในการบริหารหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

3.1 การประเมินกระบวนการ

3.2 การประเมินการบริหารหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา

3.1 ประเมินกระบวนการ

ตารางที่ 8 ค่าประเมิน กระบวนการของผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอ เกาะคา จังหวัดลำปาง

กิจกรรมที่ปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติจริง	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.
การควบคุม กำกับ ติดตาม และรายงานผล		
1. มีการวางแผนงาน โครงการ/กิจกรรม ที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามหลักสูตร	2.41	1.11
2. การดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ ตามขั้นตอนการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษา	2.57	0.95
3. การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ/กิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.65	1.03
4. มีการนิเทศ กำกับ และติดตาม การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างเป็นระบบ	2.78	1.23
5. การรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ/กิจกรรม การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่กำหนด แจ้งให้ ผู้เกี่ยวข้องทราบ และนำผลการปฏิบัติไปปรับปรุง การดำเนินงาน	2.59	1.26
ค่าเฉลี่ย	2.60	1.10

จากตารางที่ 8 พบว่า ค่าประเมินกระบวนการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะคา มีความเหมาะสมอยู่ใน 2 ระดับ คือ ระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การควบคุม กำกับ ติดตาม และรายงานผู้บริหารโรงเรียนได้บริหารงานวิชาการตามกระบวนการบริหาร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 2.78$) รองลงมา การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ/กิจกรรม การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ($\bar{X} = 2.65$) ส่วนการวางแผนงาน โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.41$)

ผลการประเมินโดยภาพรวม กระบวนการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.10)

โดยภาพรวม การบริหารงานตามกระบวนการบริหาร ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญการนิเทศ กำกับ ติดตามและรายงานผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติตามนโยบาย มาตรการการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ที่ให้โรงเรียนมีการนิเทศภายใน แต่ในทางปฏิบัติ การนิเทศ กำกับ และติดตามจะแตกต่างกันไปตามระดับความรู้ ความเข้าใจและศักยภาพของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีต้นนโยบาย มาตรการของการพัฒนางานสิ่งแวดล้อมศึกษา ส่วนการวางแผนงาน โครงการ/กิจกรรม ที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติได้น้อย อาจเป็นเพราะว่าแผนงาน โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดทำขึ้นมีหลายโครงการ ส่วนใหญ่จะมีงานที่ส่งเสริมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา เช่น การจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียน การรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบในบริเวณโรงเรียน เป็นต้น แต่ในทางปฏิบัติจะเป็นหน้าที่ของนักการภารโรง จึงทำให้กิจกรรมที่ปฏิบัติไม่ประสบผลเท่าที่ควร หากโรงเรียนให้นักเรียนแต่ละชั้นเรียนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในการปฏิบัติกิจกรรม ย่อมทำให้กิจกรรมที่ปฏิบัติประสบผล ดังนั้น การวางแผน โครงการ/กิจกรรม ให้ส่งผลกระทบต่อเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนควรวางแผนงานร่วมกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียน และจัดทำแผนพัฒนางานวิชาการให้อยู่ในแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน

ตารางที่ 9 ค่าประเมินกระบวนการ ของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะคา

กิจกรรมที่ปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติจริง	
	ค่าเฉลี่ย	S.D
การควบคุม กำกับ และรายงานผล		
1. การประเมินพฤติกรรม กระบวนการทำงาน และผลงานของนักเรียน จากการปฏิบัติจริง และนำผลการประเมินไปปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างต่อเนื่อง	2.18	0.99
2. ครูผู้สอนมีแผนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามแผนปฏิบัติของโรงเรียน และหน่วยงานต้นสังกัด	2.54	0.84
3. ครูผู้สอนดำเนินการตามแผนงาน/กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่กำหนด	2.23	1.12
4. ครูผู้สอนได้รับการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างต่อเนื่อง	2.69	1.01
5. รายงานผลการพัฒนาการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาของนักเรียนเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม และทั้งห้องเรียน	2.19	1.04
ค่าเฉลี่ย	2.41	1.13

จากตารางที่ 9 พบว่า ค่าประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะคา มีความเหมาะสมอยู่ใน 2 ระดับ คือ ระดับปานกลาง และระดับน้อย

การควบคุม กำกับ ติดตาม และรายงานผล ครูผู้สอนมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง คือ การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ครูผู้สอนได้รับการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.69$) รองลงมา มีแผนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน และหน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{X} = 2.54$) ส่วนการประเมินพฤติกรรม กระบวนการทำงาน และผลงานของนักเรียน พร้อมทั้งนำผลประเมินไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.18$)

ผลการประเมินโดยภาพรวม กระบวนการจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.36$) และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = 1.04$)

โดยภาพรวม กระบวนการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษา ของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษา โดยมีผู้บริหารโรงเรียนให้การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่านโยบาย มาตรการ งานวิชาการที่ให้ผู้บริหารโรงเรียนนิเทศภายใน โรงเรียน คังนั้น ในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลของแต่ละโรงเรียนครูผู้สอนจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือไม่ ย่อมจะแตกต่างกันไปตามความรู้ความสามารถและศักยภาพของครูผู้สอน และการให้ความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน ในการยอมรับการนิเทศด้วย ส่วนการประเมินพฤติกรรมการทำงาน และผลงานของนักเรียนนั้น ครูผู้สอนปฏิบัติได้น้อย ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะครูผู้สอนขาดการเตรียมการที่ดี ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษา

ในการบริหารหลักสูตรสิ่งแวดลอมศึกษา จากการประเมินกระบวนการเกี่ยวกับการควบคุม กำกับ และรายงานผล ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องกัน ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษา ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน เห็นความสำคัญของการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษา ซึ่งเป็นวิชาหนึ่งที่สอนสอดแทรกในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ ด้านสิ่งแวดลอม คังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งมีบทบาทในการบริหารหลักสูตรสิ่งแวดลอมศึกษา ควรสนับสนุนให้ครูได้ศึกษาหาความรู้ จากเอกสารคู่มือและการประชุมสัมมนาและอบรม เป็นต้น

3.2 การบริหารหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา

ตารางที่ 10 ค่าประเมินการบริหารหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาอำเภอเกาะคา

กิจกรรมที่ปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติจริง	
	ค่าเฉลี่ย	S.D
1. โรงเรียนมีแนวปฏิบัติการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาตาม นโยบาย มาตรการ ที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด	2.89	1.21
2. โรงเรียนดำเนินการตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมศึกษา และ จัดทำรายงานการดำเนินงาน ตามนโยบาย และมาตรการของ หน่วยงานต้นสังกัด	2.65	0.97
3. โรงเรียนมีเอกสารหลักสูตรและนำหลักสูตร ไปวิเคราะห์เนื้อหา สิ่งแวดล้อมศึกษาระดับประถมศึกษา	2.86	1.18
4. โรงเรียนปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ให้ เหมาะสมกับนักเรียน และสภาพท้องถิ่น	3.05	0.98
5. โรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนาและอนุรักษ์ เพื่อสนับสนุนการเรียน การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.65	1.11
6. มีการนิเทศ กำกับ และติดตาม การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างเป็นระบบ	2.78	1.23
7. ประเมินผลและดำเนินงานตามแผนงาน โครงการกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	2.65	1.03
8. การรายงานผลการดำเนินงานตามแผน โครงการ/กิจกรรม การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมที่กำหนด แจ้งให้ ผู้เกี่ยวข้องทราบ และนำผลการปฏิบัติ ไปปรับปรุง การดำเนินงาน	2.59	1.26
ค่าเฉลี่ย	2.87	1.31

จากตารางที่ 10 พบว่า ค่าประเมินการบริหารหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะคา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.05$) รองลงมา มีแนวปฏิบัติการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาตามนโยบาย มาตรการ ($\bar{X} = 2.89$) และสุดท้าย คือ การรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ/กิจกรรม การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา พร้อมทั้งแจ้งให้เกี่ยวข้องทราบ และนำผลไปปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป ($\bar{X} = 2.59$)

ผลการประเมินโดยภาพรวมการบริหารหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.87$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.31)

โดยภาพรวม การบริหารหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทในการจัดการหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาที่แทรกอยู่ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ในการบริหารหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้ยุทธศาสตร์ กระบวนการบริหารซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดการ การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การงบประมาณ และการประเมินผลเข้ามาช่วยสนับสนุนในศักยภาพที่มีอยู่ในตัวผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ดังนั้นในการปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ให้ครูผู้สอนได้ปฏิบัติให้เหมาะสมสภาพท้องถิ่นต่อไป

4. ผลสัมฤทธิ์ ของการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

ตารางที่ 11 ค่าประเมินด้านผลผลิต เป็นตารางวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ความเข้าใจของนักเรียน เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามหลักสูตร สิ่งแวดล้อมศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเฉลี่ย \bar{X}	คะแนน ร้อยละ	ค่า S.D
244 คน	18.82	62.75	2.28

จากตารางที่ 11 ค่าประเมินด้านผลผลิต วัดผลสัมฤทธิ์เกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจ ด้านสิ่งแวดล้อม ตามหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จำนวน 30 ข้อ จากการทดสอบนักเรียนที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 244 คน พบว่า ผลการประเมิน นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 244 คน มีความรู้ ความเข้าใจ ด้านสิ่งแวดล้อม ในระดับปานกลาง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 18.82$) และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D = 2.28$)

โดยภาพรวม ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนแต่ละโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจแตกต่างกัน คะแนนของนักเรียนกระจายจากตัวกลาง ดังนั้นความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัย หลายประการ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนของครู ความสนใจของนักเรียน พฤติกรรมทางบ้านและชุมชนที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ เทคนิค/วิธีการต่าง ๆ และสื่อ อุปกรณ์การสอน เป็นต้น

ตารางที่ 12 ค่าประเมินด้านผลผลิต เป็นตารางร้อยละและฐานนิยม ด้านความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา
อำเภอเกาะกา

ข้อความ	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม					ฐานนิยม
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	
1. ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สิ่งแวดล้อม เสื่อมโทรมและถูกทำลาย	34 (13.93)	79 (32.38)	76 (31.15)	34 (13.93)	21 (8.61)	เห็นด้วย
2. การรักษาสภาพแวดล้อมมีความ สำคัญน้อยกว่าการพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศ	17 (6.97)	60 (24.59)	69 (28.28)	68 (27.87)	30 (12.30)	ไม่แน่ใจ
3. อันตรายที่เกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อม มีผลกระทบกระเทือนต่อประชาชน ส่วนน้อยเท่านั้น	13 (5.33)	50 (20.49)	43 (17.62)	97 (39.75)	41 (16.80)	ไม่เห็น ด้วย
4. การตัดไม้ทำลายป่า ทำให้ฤดูกาล เปลี่ยนแปลง	86 (35.25)	78 (31.97)	29 (11.89)	28 (11.48)	23 (9.43)	เห็นด้วย
5. การทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง ทำให้ น้ำเน่าเสีย	154 (63.11)	37 (15.57)	5 (2.05)	11 (4.51)	36 (14.75)	อย่างยิ่ง เห็นด้วย
6. โรงงานที่ก่อให้เกิดน้ำเน่าเสียทุก แห่งจะต้องมีระบบกำจัดน้ำเสีย	151 (61.89)	64 (26.23)	17 (6.97)	3 (1.23)	9 (3.69)	อย่างยิ่ง เห็นด้วย
7. ควรให้ความรู้เรื่องปัญหา สิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนให้มากขึ้น	122 (50.00)	93 (38.11)	17 (6.97)	4 (1.64)	8 (3.28)	อย่างยิ่ง เห็นด้วย
8. ควรปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนนิสัยให้ประชาชนทุกคน ช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อม	113 (46.13)	101 (41.39)	23 (9.43)	3 (1.23)	4 (1.64)	อย่างยิ่ง เห็นด้วย
9. การอนุรักษ์ป่าไม้ นอกจากจะเป็น การอนุรักษ์ดิน ไม้ยังเป็นการอนุรักษ์ สัตว์ป่าอีกด้วย	155 (63.52)	71 (29.10)	6 (2.46)	7 (2.87)	5 (2.05)	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

ข้อความ	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม					ฐานนิยม
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	
10. การทำลายป่าไม้ เป็นการทำลาย ทรัพยากรดินและน้ำด้วย	87 (35.66)	94 (38.52)	24 (9.84)	22 (9.02)	17 (6.97)	เห็นด้วย
11. การใช้หลอดนีออน ประหยัดกว่า หลอดไฟฟ้าที่มีไส้	47 (19.26)	88 (36.07)	86 (35.25)	12 (4.92)	11 (4.51)	เห็นด้วย
12. น้ำบาดาลนำมาใช้ได้โดยไม่มี วันหมด	24 (9.84)	56 (20.49)	97 (39.75)	43 (17.62)	30 (12.30)	ไม่แน่ใจ
13. มนุษย์เป็นตัวละครสำคัญที่ทำให้ เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม	87 (35.66)	111 (45.49)	21 (8.61)	16 (6.56)	9 (3.69)	เห็นด้วย
14. ควรมีการนำวัสดุที่เหลือใช้มา แปรรูปและนำกลับมาใช้ใหม่ให้ มากขึ้น	133 (54.51) 74	87 (35.66) 127	16 (6.56) 21	6 (2.46) 10	2 (0.82) 12	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
15. นักเรียนเป็นบุคคลหนึ่งที่มีส่วน ในการป้องกันรักษาและแก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศ	(30.33)	(52.05)	(8.61)	(4.10)	(4.92)	เห็นด้วย
16. การเปิดเพลงฟัง ถ้ายิ่งดังมาก เท่าไร ก็จะมีเสียงไพเราะมาก เท่านั้น	12 (4.92)	18 (7.38)	27 (11.07)	102 (41.80)	85 (34.84)	ไม่เห็น ด้วย ไม่เห็น
17. คว้นจากท่อไอเสียรถยนต์ และ จักรยานยนต์ จะไม่เป็นอันตรายต่อ ผู้มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์	13 (5.33)	30 (12.30)	41 (16.80)	73 (29.92)	87 (35.66)	ด้วย อย่างยิ่ง
18. ปัญหาสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิด ปัญหา ด้านสุขภาพอนามัยของ ประชาชน	67 (27.46)	91 (37.30)	50 (20.49)	22 (9.02)	14 (5.74)	เห็นด้วย

ข้อความ	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม					ฐานนิยม
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
19. เสียงที่ดังเกินไป ทำให้เกิดปัญหาต่อสภาพจิตใจของมนุษย์	49 (20.08)	108 (44.26)	46 (18.85)	27 (11.07)	14 (5.74)	เห็นด้วย
20. รัฐบาลควรให้ความสำคัญต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น	145 (59.43)	72 (29.51)	14 (5.74)	7 (14)	6 (2.46)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากตารางที่ 12 พบว่า ความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเห็นด้านบวกต่อสิ่งแวดล้อมที่เห็นอย่างยิ่งมากที่สุด คือ การอนุรักษ์ป่าไม้ นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ ต้นไม้ ยังเป็นการอนุรักษ์สัตว์ป่า ร้อยละ 63.52 รองลงมา เป็นการทิ้งขยะลงในแม่น้ำ ลำคลอง ทำให้น้ำเน่าเสีย ร้อยละ 63.52 ส่วนความคิดเห็นด้านบวก ที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและถูกทำลายร้อยละ 13.93 สำหรับความคิดเห็นด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด คือ ควันจากท่อไอเสียรถยนต์ และจักรยานยนต์ จะไม่เป็นอันตรายต่อผู้มีร่างกายสมบูรณ์ ร้อยละ 35.66 ส่วนความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมที่ไม่แน่ใจ จำนวน 2 รายการ เรียงตามลำดับ ดังนี้ น้ำบาดาลนำมาใช้ได้โดยไม่มีวันหมด ร้อยละ 39.75 และการรักษาสภาพแวดล้อมมีความสำคัญ น้อยกว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ร้อยละ 28.28

โดยภาพรวมด้านความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะคา นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นด้านบวกต่อสิ่งแวดล้อมทุกรายการ และเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด ในเรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้ การทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง ทำให้น้ำเน่าเสีย ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะนักเรียนส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่อำเภอเกาะคา มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องป่าไม้ แม่น้ำ ลำคลอง อาจเป็นเพราะสภาพพื้นที่บางส่วนเป็นพื้นที่ป่า และมีแม่น้ำ ลำคลองไหลผ่าน จึงทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากการประพฤติปฏิบัติตนของบุคคลในชุมชน เช่น การทำลายป่า การทิ้งขยะลงแหล่งน้ำ ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนการเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะนักเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจด้าน

เทคโนโลยี เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ จากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ทำให้มีการพัฒนาเครื่องมือเทคโนโลยี และอุปกรณ์ที่ทันสมัย จึงสามารถนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างสะดวก สำหรับความคิดเห็นด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด คือ คำน จากท่อไอเสียรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ จะไม่เป็นอันตรายต่อผู้มีร่างกายสมบูรณ์ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะนักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง จากการสัมผัสหรือจากข่าวสาร การรับรู้จากหนังสือพิมพ์ และวิทยุ โทรทัศน์ ส่วนเรื่องการใช้น้ำบาดาล และการรักษาสภาพแวดล้อม มีความสำคัญน้อยกว่า การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ นักเรียน ยังไม่แน่ใจที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะนักเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว

5. ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษา ตามหลัก
 สูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้
 ตารางที่ 13 จำนวน และร้อยละ ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา
 อำเภอเกาะคา ที่ประสบปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 สิ่งแวดลอมศึกษา

ลักษณะปัญหา	ผลการปฏิบัติ		
	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา	รวม
ปัญหาและอุปสรรค			
1. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสิ่งแวดลอมศึกษา			
หลักสูตรกำหนดเนื้อหากว้างเกินไป	23 (62.16)	14 (37.84)	37 (100)
ครูผู้สอนขาดทักษะการสอน	11 (29.73)	26 (70.27)	37 (100)
ขาดบุคลากรที่มีความรู้ และความสามารถเฉพาะด้าน	17 (45.95)	20 (54.05)	37 (100)
การควบคุม กำกับ และติดตามไม่เป็นระบบ	22 (86.49)	5 (13.51)	37 (100)
2. ปัญหาการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษา			
ขาดการวางแผนร่วมกัน	19 (51.35)	18 (48.65)	37 (100)
ขาดการติดต่อประสานงาน	21 (56.76)	16 (43.24)	37 (100)
ขาดความร่วมมือจากชุมชน	24 (64.86)	13 (35.14)	37 (100)
ขาดความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน	23 (62.16)	14 (37.84)	37 (100)

ลักษณะปัญหา	ผลการปฏิบัติ		
	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา	รวม
3. ปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น			
การปรับวิธีสอนให้เหมาะสม	26 (70.27)	11 (29.73)	37 (100)
การปรับและเพิ่มรายละเอียดเนื้อหา	20 (54.15)	15 (40.54)	37 (100)
การจัดทำสื่อและอุปกรณ์การสอน	22 (59.46)	17 (45.95)	37 (100)
การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสม	24 (64.86)	13 (35.14)	37 (100)
4. ปัญหาในการปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา			
การจัดแผนการสอนของครู	9 (24.32)	28 (75.68)	37 (100)
ครูผู้สอนมีภาระกิจได้รับมอบหมาย	22 (59.46)	15 (40.54)	37 (100)
ขาดวิทยากรที่มีความรู้และความสามารถ	31 (83.78)	6 (16.22)	37 (100)
ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	20 (54.15)	17 (45.95)	37 (100)
5. ปัญหาในการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา			
ขาดความรู้ในการสร้างเครื่องมือนิเทศ	20 (54.15)	17 (45.95)	37 (100)
ขาดความรู้ด้านเทคนิคและทักษะในการนิเทศ	27 (72.97)	10 (27.03)	37 (100)
การดำเนินการนิเทศยังไม่เป็นระบบและต่อเนื่อง	23 (62.26)	14 (37.84)	37 (100)

ลักษณะปัญหา	ผลการปฏิบัติ		
	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา	รวม
มีการปฏิบัติงานบริหารด้านอื่น ๆ แทรกซ้อน ทำให้	22	15	37
ไม่สามารถนิเทศตามปฏิทินที่กำหนด	(49.36)	(40.54)	(100)

จากตารางที่ 13 พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะคา มี ปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร พบว่าผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 37 คน มีปัญหาเกี่ยวกับผู้สอนขาดทักษะการสอนมากที่สุด ร้อยละ 70.25 รองลงมาคือ ขาดบุคลากร ที่มีความรู้และความสามารถเฉพาะด้าน ร้อยละ 54.05

2. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 37 คน มี ปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนร่วมกันมากที่สุด ร้อยละ 48.65 รองลงมาคือ ขาดการติดต่อประสานงาน ร้อยละ 43.24

3. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาให้สอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 37 คน มีปัญหาเกี่ยวกับการ จัดทำสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนมากที่สุด ร้อยละ 45.95 รองลงมา คือ การปรับและเพิ่ม รายละเอียดเนื้อหา ร้อยละ 40.54

4. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผนงานพัฒนาการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 37 คน มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำแผน การสอนของครูมีปัญหามากที่สุด ร้อยละ 75.68 รองลงมา คือ ครูผู้สอนขาดความเข้าใจในกระบวนการสอน ร้อยละ 45.95

5. ปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับการนิเทศติดตามผล การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษา พบว่าผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 37 คน มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้ในการ สร้างเครื่องมือนิเทศมากที่สุด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 45.95 รองลงมาคือมีภาระกิจ งานบริหารด้านอื่น ๆ แทรกซ้อน ทำให้ไม่สามารถนิเทศตามปฏิทินที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 40.54

6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่ผู้บริหารเสนอในแบบสอบถาม

1. การจัดกิจกรรมการสอนของครูผู้สอน ไม่เป็นไปตามแผนการสอน
2. โรงเรียนขาดสื่อและอุปกรณ์การสอน
3. งบประมาณมีจำนวนจำกัด

4. หน่วยงานต้นสังกัด ควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม
สิ่งแวดล้อม
5. ต้องการเอกสารความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม
6. จัดสัมมนาครูผู้สอน

โดยภาพรวมพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาการปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเรียน
การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ปัญหาในการ
บริหารหลักสูตรเกี่ยวกับครูผู้สอนขาดทักษะการสอน และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ
เฉพาะด้าน

ผู้บริหารโรงเรียนมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1. หน่วยงานต้นสังกัด ควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการผลิตสื่อและอุปกรณ์
ประกอบการสอน
2. จัดทำเอกสารเสริมความรู้ให้ครูผู้สอนและนักเรียน
3. จัดประชุมสัมมนาครูผู้สอน

ตารางที่ 14 จำนวน และร้อยละของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา ที่ประสบปัญหาและ
อุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

ลักษณะปัญหา	ผลการปฏิบัติ		
	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา	รวม
ปัญหาและอุปสรรค			
1. ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ไปดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน			
การวิเคราะห์หลักสูตร	38 (51.35)	36 (48.65)	74 (100)
การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้	54 (68.92)	23 (31.08)	74 (100)
การกำหนดเนื้อหา กิจกรรมในแต่ละหน่วย	59 (79.73)	15 (20.27)	74 (100)
การเขียนแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ	34 (45.95)	40 (54.05)	74 (100)
2. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษา			
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ	35 (47.30)	39 (52.70)	74 (100)
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้ นักเรียน ไปศึกษานอกสถานที่	54 (72.97)	20 (27.03)	74 (100)
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้น นักเรียนเป็นศูนย์กลาง	45 (60.90)	29 (39.10)	74 (100)
การจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียน การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	48 (64.86)	26 (35.14)	74 (100)

ลักษณะปัญหา	ผลการปฏิบัติ		
	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา	รวม
3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดเนื้อหา/กิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา			
การจัดเนื้อหา/กิจกรรม ลงในกำหนดการสอน	45 (61.90)	29 (39.10)	74 (100)
การจัดเนื้อหา/กิจกรรม ลงในตารางสอน	44 (59.46)	30 (40.54)	74 (100)
การจัดลำดับเนื้อหา/กิจกรรมลงในแผนการสอน	54 (68.92)	23 (31.08)	74 (100)
การจัดเนื้อหา/กิจกรรมให้มีลักษณะเป็นบูรณาการ	48 (64.86)	26 (35.14)	74 (100)
4. ปัญหาเกี่ยวกับสื่อและอุปกรณ์การเรียนและการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษา			
ขาดเอกสารประกอบการค้นคว้าของครูผู้สอน และนักเรียน	31 (55.41)	33 (44.59)	74 (100)
งบประมาณในการจัดทำสื่อและอุปกรณ์การสอน	16 (21.62)	58 (78.38)	74 (100)
เวลาในการจัดเตรียมสื่อและจัดทำสื่ออุปกรณ์ การสอน	43 (58.11)	31 (41.89)	74 (100)
การนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำสื่อ และอุปกรณ์การสอน	54 (72.97)	20 (27.03)	74 (100)
5. ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการจัด การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา			
การจัดทำเครื่องวัดผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	37 (50.00)	37 (50.00)	74 (100)
การวิเคราะห์จุดประสงค์ในหลักสูตร และกำหนด วิธีการวัดผลประเมินผล	36 (48.70)	38 (51.30)	74 (100)
การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง การเรียนการสอน	49 (66.22)	25 (33.78)	74 (100)
การรายงานผลการประเมินให้ผู้ปกครองและ ผู้เกี่ยวข้องทราบ	53 (71.62)	21 (28.38)	74 (100)

จากตารางที่ 14 พบว่า ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 มีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการนำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ไปดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอน จำนวน 74 คน มีปัญหาเกี่ยวกับการเขียนแผนการสอนที่เน้นกระบวนการมากที่สุด ร้อยละ 54.05 รองลงมาคือ การวิเคราะห์หลักสูตร ร้อยละ 48.65
2. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา พบว่า ครูผู้สอน จำนวน 74 คน มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ มากที่สุด ร้อยละ 52.70 รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ร้อยละ 39.10
3. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดเนื้อหา/กิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา พบว่า ครูผู้สอน จำนวน 74 คน มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเนื้อหา/กิจกรรม ให้มีลักษณะเป็นบูรณาการ มากที่สุด ร้อยละ 40.54 รองลงมาคือ การจัดเนื้อหา/กิจกรรมลงในกำหนดการสอน ร้อยละ 39.10
4. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา พบว่า ครูผู้สอนจำนวน 74 คน มีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณในการจัดทำสื่อและอุปกรณ์การสอน มากที่สุด ร้อยละ 78.38 รองลงมา คือ ขาดเอกสารประกอบการค้นคว้าของครูและนักเรียน ร้อยละ 44.59
5. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา พบว่า ครูผู้สอนจำนวน 74 คน มีปัญหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์จุดประสงค์ในหลักสูตรและกำหนดวิธีการวัดผลมากที่สุด ร้อยละ 51.30 รองลงมา คือ การจัดทำเครื่องมือวัดผลให้สอดคล้องกับหลักสูตร ร้อยละ 50.00

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เสนอในแบบสอบถาม

1. เพิ่มงบประมาณผลิตสื่อให้มาก
2. งานรับผิดชอบที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนมีมาก ควรลดกิจกรรมลงบ้าง
3. ควรจัดเอกสารเสริมความรู้ ให้ครูผู้สอนได้ศึกษา
4. บุคลากรในโรงเรียนควรให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของโรงเรียน

โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 มีปัญหาในด้านสื่อและอุปกรณ์การสอนที่เกี่ยวกับงบประมาณในการจัดทำสื่ออุปกรณ์มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ปัญหาการนำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา เกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอนที่เน้นกระบวนการ และปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1. หน่วยงานต้นสังกัด ควรลดหรือหลอมกิจกรรมที่ให้โรงเรียนดำเนินการ ให้ลดน้อยลง
2. บุคลากรในโรงเรียนควรให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
3. ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมการจัดทำสื่ออุปกรณ์การสอน และจัดหางบประมาณสนับสนุน

โดยภาพรวม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะคา ทั้งผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ประสบปัญหาและอุปสรรคที่เหมือนกัน คือ การจัดทำแผนการสอนของครู ในการจัดทำแผนการสอนของครูผู้สอน ตามสภาพที่เป็นจริง ครูผู้สอนมีแนวทางการจัดทำแผนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยร่วมกันจัดทำระดับอำเภอ เป็นแผนการสอนที่ไม่ครบถ้วนตามองค์ประกอบที่หลักสูตรกำหนด และให้ครูผู้สอนนำไปจัดทำแผนการสอนที่เน้นกระบวนการ แต่ในทางปฏิบัติ ทั้งผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนมีปัญหาและอุปสรรค ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร โรงเรียนต้องปฏิบัติตามมาตรการที่ให้ครูผู้สอนส่งแผนการสอนล่วงหน้าก่อนสอน และต้องกำกับ ติดตาม ให้ส่งตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในส่วนของครูผู้สอน ต้องมีแผนการสอนที่เขียนให้ครบองค์ประกอบ ตามขั้นตอนและพร้อมนำไปสอนได้ แต่ในทางปฏิบัติครูผู้สอนอาจรับผิดชอบสอนหลายกลุ่มวิชา และมีปัจจัยอื่น เช่น เวลา และงานรับผิดชอบอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ หรือขาดความเข้าใจการเขียนแผนการสอนที่เน้นกระบวนการ จึงทำให้ไม่สามารถจัดทำแผนการสอนที่เน้นกระบวนการได้

ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ทั้งโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน อำเภอ และจังหวัด จะต้องหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน เช่น จัดทำตัวอย่างแผนการสอนที่เน้นกระบวนการ มีเอกสารแนะนำขั้นตอน การเขียนแผนการสอนที่เน้นกระบวนการมีสื่อและวัสดุสนับสนุน เป็นต้น